



Europeiska Unionen

# "SJÖSÄKERHETSUTBILDNING FÖR YRKESFISKARE"

projektnummer 129096, 17.1.2002, Dnr 6237/3516/2001

## SLUTRAPPORT 1.12.2001-31.1.2006

**Österbottens Fiskarförbund r.f.**  
**Fredsgatan 20**  
**65100 Vasa**

**Svenska Yrkesinstitutet**  
**Kungsgårdsvägen 30 A**  
**65380 Vasa**

# "SJÖSÄKERHETSUTBILDNING FÖR YRKESFISKARE" SLUTRAPPORT

BESLUT: projektnummer 129096, 17.1.2002, Dnr 6237/3516/2001  
PROJEKTTID: 1.12.2001-31.1.2006

## Målsättning

Projektets mål var att öka det allmänna sjösäkerhetsmedvetandet bland yrkesfiskarna samt ge dem den utbildning inom sjösäkerhet, radiobehörighet med mera som lagstiftningen kräver för att de skall kunna bedriva fiske med uppfyllande av behörighetskraven. Den nationella lagstiftningen har ändrats och skärpts bland annat som en följd av implementeringen av internationella sjöfartsbestämmelser.

## Genomförande av projektet

Projektägare har varit Svenska Yrkesinstitutet/enheten för fortbildning och utvecklingstjänster. För projektkoordinering har Yrkesinstitutet köpt tjänster av Österbottens Fiskarförbund r.f. För de olika utbildningshelheterna har köpts tjänster av auditerade utbildningsanstalter, vilka har kunnat skriva ut godkända intyg. Dessa utbildningsanstalter har varit Airisto sjösäkerhetscenter, Yrkeshögskolan Sydväst Sjöfart, Finlands Fiskeri- och Miljöinstitut, Meriturva Palokoulutusyksikkö samt Ålands sjösäkerhetscentrum. För vissa radiokurser har anlåtats Maanpuolustuskeskoulutus Meripuolustuspiiri, Vaasan Meriosasto. Tentator har dock varit en godkänd radioinspektör.

Under projektets gång har två gånger sökts om ändring samt en gång om enbart förlängning. Ändringsansökningarna har föranletts av ändrat utbildningsbehov. Projekttiden har varit 1.1.2001-31.1.2006.

För varje projektår 2002, 2003 och 2004 har avgetts mellanrapport med bilagor över respektive års kurser och deltagarlistor. För mera detaljerad information över respektive år hänvisas till dessa rapporter. Inom ifrågavarande slutrapport finns även en sammanställning över genomförda kurser för projekttiden 1.1.2005-31.1.2006.

## Projektledningsgrupp

För projektet tillsattes en projektledningsgrupp bestående av representanter för Österbottens Arbetskrafts och näringscentral, Österbottens Fiskarförbund och Svenska Yrkesinstitutet, enheten för fortbildning och utveckling.

Följande personer har suttit med i ledningsgruppen  
Fiskerichefen för TE-centralen: Kjell Nybacka, som ersatts av Minna Uusimäki under tjänstledighet. Charlotte Haldin har ersatt Minna Uusimäki under föräldraledighet.  
Fortbildningsledare Kenneth Heimdahl, Svenska Yrkesinstitutet  
Verksamhetsledare Guy Svanbäck, Österbottens Fiskarförbund r.f.  
Planerare Carina Rönn, Österbottens Fiskarförbund r.f., hon har även fungerat som sekreterare för ledningsgruppen och projektkoordinator.

## **Genomförda kurser under projekttiden**

### Grundläggande säkerhetskurer för fiskare

Riktat sig till besättningen på små fiskebåtar (< 24 m) och till övriga personer sysselsatta inom fiskerinäringen. Kursen grundar sig på kraven i STCW-F-95 konventionen och på Torremolinos protokoll för fiskefartyg. Godkänd utbildning ordnas av Yrkehögskolan Sydväst/Sjöfart tillsammans med Airisto Center.

Avsikten med dessa kurser har varit att få så många yrkesfiskare som möjligt att genomgå en grundläggande säkerhetskurs för att öka medvetandet om olycksrisker och ge färdigheter att handla ifall ett olyckstillbud uppstår. Genomgången sjösäkerhetskurs är ett krav för dem som framför båtar över 10 m. För de personer som enligt Trafikministeriets beslut måste förnya sina förarbrev var ett intyg över genomgången sjösäkerhetskurs även ett krav för att förarbrevens skulle förnyas.

Inom projektet har ordnats en "egen" sjösäkerhetskurs för besättningen på mindre fiskefartyg samt i samarbete med Satakunnan kalatalouskeskus möjlighet att delta i en kurs för att få tillräckligt med deltagare. Kursens längd har varit 2 dagar och kursplatserna är Sydväst/sjöfart i Åbo samt Airisto Center i Pargas. Till kursplatsen har ordnats busstransport från Österbotten ifall ett större antal personer deltagit.

20 personer sammanlagt har under projekttiden genomgått denna utbildning.

### Sjösäkerhetskurs för större fiskefartyg >24 m

Befälhavare och besättning på större fiskefartyg över 24 m. Kursen grundar sig på STCW-F konventionens krav och STW 31/7 samt bestämmelser av 1993 Torremolinos protocol. Godkänd utbildning ordnas av Yrkehögskolan Sydväst/Sjöfart tillsammans med Airisto Center.

Genomgången sjösäkerhetskurs är ett krav både för besättning och befäl för att alla få arbeta ombord på de större fiskefartygen. Två dylika kurser har ordnats inom projekttiden ett år 2003 och den andra år 2005. Kurserna har ordnats mest av den orsaken att nyanställda ombord på trålarflottan har behövt komplettera sin behörighet. Här har även personer deltagit som egentligen skulle ha klarat sig med den kortare sjösäkerhetskursen, men eftersom antalet deltagare inte räckte till för två kurser har alla klumpats ihop till en kurs, för att få genomfört tre dagars sjösäkerhetskurer. Till kursplatsen har ordnats busstransport från Österbotten ifall ett större antal personer deltagit.

18 personer sammanlagt har under projekttiden genomgått denna utbildning.

### Stabilitetskurs för fiskefartyg

Kursen riktade sig till befälhavare, vaktstyrmän och övrig besättning på de större fiskefartyg och grundade sig på STCW-F-95 konventionen kapitel II/1 om fiskefartygs konstruktion och stabilitet, samt hantering och stuvning av fångst, samt STW31/7 appendix 16.

Avsikten med kursen var att ge grundläggande kunskaper om stabilitet och de faktorer som inverkar negativt på stabiliteten samt att ge befälhavare och vaktstyrmän kunskaper att kunna använda de stabilitetsuppgifter som föreskrivs och som finns ombord på fiskefartygen. Kursen köptes av Yrkeshögskolan Sydväst/sjöfart.

Detta är den enda av de kurser, som ordnats inom projektet, som inte är obligatorisk från myndigheternas sida. De fiskare som deltog gjorde det helt på frivillig basis. Orsaken till att den ordnades är att bristfälliga kunskaper eller felaktig bedömning av fartygets stabilitet är den allmännaste olycksorsakerna till de förlisningsolyckor som skett med fiskefartyg. Också det sjösäkerhetsseminarium som ordnades i Björneborg år 2005 visade att denna kurs hade varit aktuell och egentligen borde upprepas och fördjupas.

13 personer sammanlagt genomgick denna kurs. Kursen avslutades med tentamen och intyg gavs åt kursdeltagarna.

#### STCW 95 brandskolning för manskap

Besättning ombord på fiskefartyg över 24 m måste genomgå en skild brandsläckningsutbildning. Meriturvas brandskolningsenhet i Obbnäs ger denna utbildning i Finland. Gemensam busstransport från Österbotten har ordnats ifall ett större antal personer samtidigt har deltagit i kursen. Enskilda deltagare har själva betalat och ordnat sin resa. Brandutbildning ordnas regelbundet av Meriturva men på finska. Utbildning på svenska är möjlig, men kräver en egen grupp på minst 8 personer. De som har haft finska som modersmål eller de som klarat av en finskspråkig utbildning har därför getts möjlighet att enskilt delta i Meriturvas regelbundet ordnade kurser.

26 personer sammanlagt har under projekttiden genomgått denna utbildning.

#### STCW 95 befälhavares brandskolning

De som innehar befälsbrev bör genomgå ytterligare brandsläckningsutbildning. Meriturvas brandskolningsenhet i Obbnäs ger denna utbildning i Finland men även Ålands sjösäkerhetscentrum. En fiskare har gått denna utbildning på Åland på grund av språket, de övriga har avlagt kursen på Meriturva.

19 personer sammanlagt har under projekttiden genomgått denna utbildning.

#### Utbildning för kusttrafikcertifikat (SRC)

Kusttrafikcertifikat för radiotrafik krävs av den som framför en fiskebåt i kusttrafik (fångstområde II) som försetts med en maritim VHF radiotelefon. Detta certifikat ersätter de tidigare VHF-pappren, som beviljades före 1.10.1998. Därefter har de s.k. VHF-pappren inte beviljats utan ersatts av kusttrafikcertifikat som omfattar också det nya nödsystemet. De radiocertifikat som beviljades före 1.10.1998 gäller dock fortfarande. Yrkeshögskolan Sydväst/sjöfart var till att börja med den instans som kunde ge denna utbildning på svenska för våra fiskare, eftersom systemet var nytt. Senare under projektperioden var det möjligt att få utbildare på svenska även i Vasa,

tentator är dock alltid en av Kommunikationsverket (tidigare Teleförvaltningscentralen) godkänd radioinspektör.

15 personer sammanlagt har under projekttiden genomgått denna utbildning

#### Förarbrev B för fiskefartyg

Förarbrev B för fiskefartyg behövs för att framföra fiskefartyg av längden 10-15 m. Under projektperioden framkom det att flera fiskare endera skaffat större båtar eller planerade skaffa större båtar, men reglerna för att avlägga tentamen för Förarbrev B, viktet krävdes för att köra båten, hade skärpts i och med den nya förordningen om sjösäkerhet på fiskefartyg och fartygsbehörighet. Det var inte mera möjligt att tentera för sjöfartsinspektören utan myndigheterna krävde genomgångna kurser och intyg för att skriva ut förarbrev. Efter utredningar beslöts att inta en dylik utbildningsmöjlighet inom projektet.

I den kurs som ordnades i Vasa deltog 10 personer. Kursen bestod av 100 timmar uppdelade i två delar. För den första delen; navigation och sjömanskap köptes lärartjänster från Finlands Fiskeri och Miljöinstitut. Den första delen hölls 14-23.1 i Vasa. I den delen ingick även en kördag som genomfördes 14-15.5 i Vasa. För den inhyrdes en fiskarbåt från Björköby. Den andra delen; maskinteknik avlade deltagarna i Åbo på Yrkeshögskolan Sydväst, Sjöfart 5-7.3.

10 personer sammanlagt har under projekttiden genomgått denna utbildning

#### Första Hjälp kurs avsedd för sjöfolk

För besättning enligt STCW 95, A VI/1-3 och för befäl STCW 95, A VI/1-3 och 4-1. Krävs av besättning och manskap på fiskefartyg över 24 m. Det ordnades två manskapskurser (Grundkurs i första hjälp för sjöfolk) samt en tilläggsdag för befäl (medicinsk första hjälp för sjöfolk). Två manskapskurser behövdes eftersom det fick vara max 12 personer/kurs och antalet fiskare som behövde utbildningen var större. De som innehar befälspapper avkrävs högre kunskaper i första hjälp. Som lärare fungerade en läkare inom sjöfarten, men intygen skrevs av Yrkeshögskolan Sydväst/sjöfart. Kursen ordnades i Kaskö.

18 personer har sammanlagt under projekttiden genomgått denna utbildning

#### **Ej genomförda kurser**

De pengar som fanns i den ursprungliga projektplanen för dessa kurser har delvis omdisponerats.

#### LRC-radiocertifikatkurs

Pengar för en dylik kurs fanns med i första projektplanen. Under hösten 2002 var avsikten även att genomföra en dylik kurs, men eftersom huvuddelen av dem som anmält sig började i den mobila fiskeriskolan och tidpunkten kolliderade med den blev LRC-kursen inte av. Reglerna har även ändrats varför det är osäkert om LRC radiotrafikcertifikat mera räcker till för fiskefartygstafrik på Östersjön. Något behov av

en dylik kurs har dock inte funnits senare under projekttiden, istället genomfördes Första Hjälp utbildning.

### Elektronik och data

De medel som ursprungligen fanns för dessa kurser har delvis omdisponerats via ändringsansökan. Inom Förarbrev B utbildningen ingick maskinteknik. Men andra kurser inom detta temaområde har inte genomförts. Inga kurser inom data har varit aktuella.

### **Sammanfattning och utvärdering 1.12.2001-31.1.2006**

Genomförda kurser.	Genomfört år			
	2002	2003	2004	2005
KURS				
Sjösäkerhet 3 dgr		1		1
Sjösäkerhet 2 dgr	1		1	
Brandkurs	1	2	*	1
Första Hjälp				2
SRC-radiokurs	1		1	
Förarbrev			1	
Stabilitet	1			

Tabell 1. Utbildning årsvis

I och med att detta projekt avslutas har de flesta yrkesfiskare i Österbotten den behörighet som krävs för deras nuvarande arbete/fartyg. För trålarna finns för närvarande utbildad arbetskraft, men omsättningen på deras personal har varit stor under de senaste åren. Behov av utbildning för nya arbetstagare har varit kontinuerlig och kommer troligen att fortsätta. Det är fråga om dyr specialutbildning och att få utbildning på svenska för enskilda eller att överhuvudtaget att få utbildning ordnad kan vara problematisk i framtiden.

Målsättningen att öka det allmänna sjösäkerhetsmedvetandet har uppfyllts likaså målsättningen att ge yrkesfiskarna behövlig behörighet. Projektet har även gett yrkesfiskarna kompetens att utveckla sitt fiskeföretag och hitta nya arbetsplatser.

Som ett gott exempel kan lyftas fram en fiskare från Maxmo, som deltagit i flera kurser. Han har ett eget kustfiske och genom projektet fått behörighet för Förarbrev B, samtidigt har han även skaffat sig den behörighet som krävs för manskap på fiskefartyg över 24 m. Han har nu inom fisket två ben att stå på dvs. han har sitt eget kustfiske men arbetar även som besättningsman på en strömmingstrålare. Detta är ett koncept som projektkoordinatören försökt marknadsföra även åt andra kustfiskare med varierande framgång. Det finns även yrkesfiskare i södra Österbotten som fungerar på liknande sätt. Men längre norrut har det inte funnits intresse för detta.

Projektkoordinatorn har även under projekttiden deltagit i diskussioner med olika parter om yrkesfiskets utbildningsbehov inom sjösäkerhet och behörighet samt fungerat som förmedlare av kontaktuppgifter inom sjösäkerhet och utbildning t ex kunde några yrkesfiskare få Maskinskötarutbildning i Österbotten via ett annat projekt. Projektkoordinatorn har även deltagit i diskussionerna och gett utlåtande om en egen utbildningshelhet för Skepparexamen för fiskefartyg. En dylik utbildning startar 1.1.2006 i Raumo sjöfartsläroverk som vuxenutbildning och skall kunna avläggas vid sidan av arbetet.

Sammanlagt 69 olika personer har deltagit i en eller flera kurser som ordnats inom projektet. För ca 7 personer har det varit fråga om utbildning för att kunna få en ny arbetsplats inom fisket främst på de större fiskefartygen. För de övriga har det varit fråga om anskaffande av behörig utbildning för att kunna bibehålla eller utveckla sitt företagande. Totala antalet kursister är 167 till antalet och totala antalet utbildningsdagar 54 stycken under hela projekttiden.

En helt ny arbetsplats anses ha skapats om en person som inte tidigare har varit anställd inom näringen tack vare utbildning har kunnat få anställning inom fisket. Till delvis nya arbetsplatser har räknats sådana där en person som redan verkar inom näringen tack vare utbildning har ansetts kunna få ytterligare inkomster från fisket. Bevarade arbetsplatser anses vara sådana där personer har skaffat sig behörighet för att kunna fortsätta inom näringen. Sjöfartsinspektionen som granskar fartygens bemanning ställer krav på personalens behörighet efter fartygens storlek eller uppgift ombord. Utan behörig personal kan fartyget i princip bli tvunget att stanna i hamn.

Antalet studerandedagar/år fördelar sig enligt följande: (studerandearbetsdag a' 7 h)

År 2002	92,0
År 2003	138,2
År 2004	155,7
År 2005	105,5

Kursdeltagar hemort	Antal deltagare	
Karleby	1	
Larsmo	2	
Jakobstad	4	
Nykarleby	3	
Oravais	5	
Maxmo	17	
Korsholm	21	
Vasa	4	
Malax	15	
Korsnäs	6	
Närpes	26	
Kaskö	22	
Kristinestad	6	
Övriga Finland	35	

Tabell 2. Kursdeltagare enligt hemort.

Kursnamn	Datum	Plats	Kurs- längd h	Antal Delt.	Varav kvinnor
Sjösäkerhet	24-25.1.2002	Åbo Pargas	16	17	0
Brand manskap	23-24.5.2002	Pargas	12	7	0
SRC	14-15.10.2002	Åbo	16	8	0
Stabilitet	22-23.8.2002	Övermark	16	13	0
Brand manskap	20-21.10.2003	Obbnäs	16	17	0
Brand befäl	12-14.11.2003	Obbnäs	24	17	0
Sjösäkerhet	10-12.12.2003	Åbo Pargas	24	12	1
Förarbrev	12-23.1.2004 14-15.5.2004	Vasa	60 8	10	1
Maskinteknik	5-7.3.2004	Åbo	32	9	1
Sjösäkerhet	20-21.3.2004	Åbo Pargas	16	1	0
Sjösäkerhet	28-29.10.2004	Åbo Pargas	16	2	0
Brand manskap o befäl	29.3-2.4.2004	Obbnäs	40	1	0
SRC	14 o 17.2	Vasa	5	7	1
Brand manskap	21-22.2.2004	Obbnäs	16	1	0
Brand befäl	30-31.5.2004	Mariehamn	16	1	0
Första Hjälp Manskap	Juni 2005	Kaskö	16	6	0
Första Hjälp befäl	Juni 2005	Kaskö	24	12	0
Brand manskap	14-15.11.2005	Obbnäs	16	11	0
Sjösäkerhet	30.11-2.12.2005	Åbo Pargas	24	6	0

Tabell 3. Genomförda kurser med antal deltagare.

Vasa 30.01.2006

Carina Rönn  
Projektkoordinator

Bilagor:  
-sammandrag  
-ledningsgruppens utvärdering av projektet

## Sammandrag

Projekt	<b>SJÖSÄKERHETSUTBILDNING FÖR YRKESFISKARE</b>
Projektid	1.12.2001-31.1.2006
Finansiär	Österbottens TE-central, Fiskerienhet
Fond	Fonden för fiskets utveckling (FFU) Strukturstöd för fiskerinäringen, åtgärder som genomförs av branschen (nr 4.4b)
Projektnr	129096, 17.1.2002, Dnr 6237/3516/2001
Finansiering	EU's finansieringsandel (FFU) ca 39 % Nationella finansieringsandelen ca 39 % Privata finansieringsandelen ca 22 %
Sammandrag	<p>Projektets mål var att öka det allmänna sjösäkerhetsmedvetandet bland yrkesfiskarna samt att ge dem den utbildning inom sjösäkerhet, radiobehörighet med mera som lagstiftningen kräver, för att de skall kunna bedriva fiske med uppfyllande av behörighetskraven.</p> <p>Svenska Yrkesinstitutet/enheten för fortbildning och utvecklingstjänster har varit projektägare. För projektkoordinering har Yrkesinstitutet köpt tjänster av Österbottens Fiskarförbund r.f. För de olika utbildningshelheterna har köpts tjänster av auditerade utbildningsanstalter.</p> <p>Projektledningsgruppen har bestått av representanter för Österbottens TE-central, Österbottens Fiskarförbund och Svenska Yrkesinstitutet, enheten för fortbildning och utveckling.</p> <p>Följande kurser har genomförts inom projektet: Grundläggande säkerhetskurser för fiskare, Sjösäkerhetskurs för större fiskefartyg &gt;24 m, Stabilitetskurs för fiskefartyg, STCW 95 brandskolning för manskap, STCW 95 befälhavares brandskolning, Utbildning för kusttrafikcertifikat (SRC), Förarbrev B för fiskefartyg, Första Hjälp kurs avsedd för sjöfolk.</p> <p>I och med att detta projekt avslutas har de flesta yrkesfiskare i Österbotten den behörighet som krävs för deras nuvarande arbete/fartyg. För trålarna finns för närvarande utbildad arbetskraft, men omsättningen på deras personal har varit stor under de senaste åren. Behovet av utbildning för nya arbetstagare har varit kontinuerlig och kommer troligen att fortsätta. Målsättningen att öka det allmänna sjösäkerhetsmedvetandet har uppfyllts likaså målsättningen att ge yrkesfiskarna behövlig behörighet. Projektet har även gett yrkesfiskarna kompetens att utveckla sitt fiskeföretag och hitta nya arbetsplatser.</p> <p>Det har varit fråga om utbildning för att kunna få en ny arbetsplats inom fisket främst på de större fiskefartygen eller anskaffande av behörig utbildning för att kunna bibehålla eller utveckla sitt företagande. Totala antalet kursister är 167 till antalet och totala antalet utbildningsdagar 54 stycken under hela projektiden.</p>
Projektägare	Svenska Yrkesinstitutet, Enheten för fortbildning och utvecklingstjänster Kungsgårdsvägen 30 A 65380 Vasa
Projektkoordinator	Carina Rönn Österbottens Fiskarförbund r.f., Fredsgatan 20, 65100 Vasa 06-321 8400

## Projektets ledningsgrupps utvärdering av projektet

Projektets mål var att öka det allmänna sjösäkerhetsmedvetandet bland yrkesfiskarna och att ge yrkesfiskarna utbildning inom sjösäkerhet, radiobehörighet och övrigt, som lagstiftningen kräver, för att de skall kunna fiska enligt behörighetskraven.

Enligt ledningsgruppens uppfattning har projektets målsättning uppnåtts till alla väsentliga delar. Tack vare utbildningsinsatserna har de flesta yrkesfiskare fått den behörighet de behöver för sitt fiske, och de har även gett upphov till några nya arbetsplatser i fisket. Ledningsgruppen anser att projektet fyllt ett viktigt behov, och att denna typ av fortbildning inom fisket är fungerande. Behovet av fortbildning för fisket kvarstår dock framöver.